

‘धातुरूपक्रीडा’

यह है ‘धातुरूपक्रीडा’ एक अद्भुत खिलौना जो संस्कृत के धातुरूपों को स्मरण करने और उनका अभ्यास करने में सहायता करता है, मस्तिष्क का व्यायाम इस खिलौने की प्रमुख विशेषता है अतः यह खिलौना बच्चों की बौद्धिक क्षमता, स्मरण शक्ति, क्रियात्मक सक्रियता एवं समस्या समाधान की क्षमता को बढ़ाता है। संस्कृत शब्दकोश तथा वर्तनी ज्ञान के संवर्धन में भी यह एक विशेष भूमिका निभाता है।

कैसे खेले –

1. नीचे दिए गए धातुरूपों में से किसी एक को चुने तथा नीचे दिए गए चित्र के अनुसार उसके सभी ब्लॉक्स को सही क्रम में बोर्ड पर जमा लें। (वचन, पुरुष तथा काले रंग का ब्लॉक)
2. काले रंग के ब्लॉक को निकलकर सरका सरका कर सभी ब्लॉक्स को ठीक से मिश्रित करें।
3. पुनः काले रंग का ब्लॉक रिक्त स्थान पर लगा कर स्वयं को अथवा अपने मित्र को खेलने के लिए आमन्त्रित करें।
4. काले रंग के ब्लॉक को निकालकर खेलना आरम्भ करें। आप स्टॉप-वॉच का प्रयोग भी कर सकते हैं। दो या दो से अधिक खिलौने होने पर आप स्पर्धा का आयोजन भी कर सकते हैं।

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भवति	भवतः	भवन्ति
मध्यमपुरुषः	भवसि	भवथः	भवथ
उत्तमपुरुषः	भवामि	भवाथः	भवामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पठति	पठतः	पठन्ति
मध्यमपुरुषः	पठसि	पठथः	पठथ
उत्तमपुरुषः	पठामि	पठाथः	पठामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हसति	हसतः	हसन्ति
मध्यमपुरुषः	हससि	हसथः	हसथ
उत्तमपुरुषः	हसामि	हसाथः	हसामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिखति	लिखतः	लिखन्ति
मध्यमपुरुषः	लिखसि	लिखथः	लिखथ
उत्तमपुरुषः	लिखामि	लिखाथः	लिखामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वदति	वदतः	वदन्ति
मध्यमपुरुषः	वदसि	वदथः	वदथ
उत्तमपुरुषः	वदामि	वदाथः	वदामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भविष्यति	भविष्यतः	भविष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	भविष्यसि	भविष्यथः	भविष्यथ
उत्तमपुरुषः	भविष्यामि	भविष्याथः	भविष्यामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पठिष्यति	पठिष्यतः	पठिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	पठिष्यसि	पठिष्यथः	पठिष्यथ
उत्तमपुरुषः	पठिष्यामि	पठिष्याथः	पठिष्यामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हसिष्यति	हसिष्यतः	हसिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	हसिष्यसि	हसिष्यथः	हसिष्यथ
उत्तमपुरुषः	हसिष्यामि	हसिष्याथः	हसिष्यामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लेशिष्यति	लेशिष्यतः	लेशिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	लेशिष्यसि	लेशिष्यथः	लेशिष्यथ
उत्तमपुरुषः	लेशिष्यामि	लेशिष्याथः	लेशिष्यामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वदिष्यति	वदिष्यतः	वदिष्यन्ति
मध्यमपुरुषः	वदिष्यसि	वदिष्यथः	वदिष्यथ
उत्तमपुरुषः	वदिष्यामि	वदिष्याथः	वदिष्यामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अभवत्	अभवताम्	अभवन्
मध्यमपुरुषः	अभवसि	अभवताम्	अभवथ
उत्तमपुरुषः	अभवामि	अभवाथः	अभवामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अपठत्	अपठताम्	अपठन्
मध्यमपुरुषः	अपठसि	अपठताम्	अपठथ
उत्तमपुरुषः	अपठामि	अपठाथः	अपठामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अहसत्	अहसताम्	अहसन्
मध्यमपुरुषः	अहससि	अहसताम्	अहसथ
उत्तमपुरुषः	अहसामि	अहसाथः	अहसामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अलिखत्	अलिखताम्	अलिखन्
मध्यमपुरुषः	अलिखसि	अलिखताम्	अलिखथ
उत्तमपुरुषः	अलिखामि	अलिखाथः	अलिखामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	अवदत्	अवदताम्	अवदन्
मध्यमपुरुषः	अवदसि	अवदताम्	अवदथ
उत्तमपुरुषः	अवदामि	अवदाथः	अवदामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भवतु	भवताम्	भवन्तु
मध्यमपुरुषः	भव	भवताम्	भवत
उत्तमपुरुषः	भवामि	भवाथः	भवाम

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पठतु	पठताम्	पठन्तु
मध्यमपुरुषः	पठ	पठताम्	पठत
उत्तमपुरुषः	पठामि	पठाथः	पठाम

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हसतु	हसताम्	हसन्तु
मध्यमपुरुषः	हस	भवताम्	भवत
उत्तमपुरुषः	हसामि	हवाथः	हसाम

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिखतु	लिखताम्	लिखन्तु
मध्यमपुरुषः	लिख	लिखताम्	लिखत
उत्तमपुरुषः	लिखामि	लिखाथः	लिखाम

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वदतु	वदताम्	वदन्तु
मध्यमपुरुषः	वद	वदताम्	वदत
उत्तमपुरुषः	वदामि	वदाथः	वदाम

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	भवेत्	भवेताम्	भवेयुः
मध्यमपुरुषः	भवे	भवेताम्	भवेत
उत्तमपुरुषः	भवेयामि	भवेथः	भवेयामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	पठेत्	पठेताम्	पठेयुः
मध्यमपुरुषः	पठे	पठेताम्	पठेत
उत्तमपुरुषः	पठेयामि	पठेथः	पठेयामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	हसेत्	हसेताम्	हसेयुः
मध्यमपुरुषः	हसे	हसेताम्	हसेत
उत्तमपुरुषः	हसेयामि	हसेथः	हसेयामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	लिखेत्	लिखेताम्	लिखेयुः
मध्यमपुरुषः	लिखे	लिखेताम्	लिखेत
उत्तमपुरुषः	लिखेयामि	लिखेथः	लिखेयामः

निकास्य क्रीडन्	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमपुरुषः	वदेत्	वदेताम्	वदेयुः
मध्यमपुरुषः	वदे	वदेताम्	वदेत
उत्तमपुरुषः	वदेयामि	वदेथः	वदेयामः

‘Dhaturupa-Krida

Dhaturupa-krida – The Amazing Toy for Learning Sanskrit Verb Forms

Dhaturupa-krida is an incredible toy that helps in memorizing and practicing Sanskrit verb forms. The primary feature of this toy is its ability to provide mental exercise, which enhances children's intellectual abilities, memory power, functional activity, and problem-solving skills. Additionally, it plays a significant role in enriching Sanskrit vocabulary and spelling knowledge.

How to Play :-

1. Choose one of the verb forms given below and arrange all its blocks in the correct order on the board according to the picture provided (based on number, person, and the black block).
2. Remove the black block and shuffle all the blocks properly.
3. Place the black block back in the empty space and invite yourself or a friend to play.
4. Remove the black block to start the game. You can also use a stopwatch. If there are two or more toys, you can organize a competition.

